

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Головний редактор чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заснований у 2011 р.

ВИПУСК 12

МАРИУПОЛЬ – 2015

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету.

Серія: Історія. Політологія

Збірник наукових праць

Видається 3 рази на рік. Заснований у 2011 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою МДУ (протокол № 8 від 27.05.2015 р.)

Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія включено до Переліку наукових фахових видань України з політичних наук (наказ МОН України № 793 від 04.07.2014 р.).

Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних **Index Copernicus International sp.z o.o.** та «**Российский индекс научного цитирования**» (РИНЦ), а також до фонду наукової електронної бібліотеки «**КиберЛенинка**»

Головна редколегія:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заст. головного редактора – д.е.н., проф. О. В. Булатова

Члени редколегії: д.ю.н., проф. М. О. Баймуратов, д.філол.н., проф. С. В. Безчотнікова, д.і.н., проф. В. М. Романцов, д.культурології, проф. Ю. С. Сабадаш, д.е.н., проф. Ю. І. Чентуков.

Редакційна колегія серії:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов

Відповідальний секретар – к.політ.н., доц. М. В. Трофименко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. О. В. Антонюк, д.політ.н., проф. В. А. Войналович, д.і.н., проф. А. В. Гедьо, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленько, д.і.н., проф. В. Ф. Лисак, д.політ.н., проф. І. Г. Оніщенко, д.і.н., проф. І. С. Пономарьова, д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.політ.н., проф. С. Ю. Римаренко, д.соціол.н., проф. Б. В. Слющинський, д.і.н., проф. Н. Р. Темірова, д.політ.н., проф. І. А. Хижняк.

Іноземні фахівці: д.політ.н., проф. Т. Граціані (Італійська Республіка), д.політ.н., проф. Т. В. Зонова (Російська Федерація), д.політ.н., проф. К. Карнасіотіс (Грецька Республіка), д.політ.н., проф. С. Корнеа (Республіка Молдова), д.і.н., проф. П-Р. Магочій (Канада), д.і.н., проф. О. І. Подберьозкін (Російська Федерація), д.і.н., проф. Ю. Д. Пряхін (Російська Федерація), д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка).

Науковий секретар – к.і.н. С. С. Арабаджи

Засновник: Маріупольський державний університет

87548, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com

Сайт видання: www.visnyk-politologia.mdu.in.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)

Тираж 100 примірників. Замовлення №15.08

Видавець МФ ТОВ «Друкарня "Новий світ"»

87510, м. Маріуполь, Красноякська, 2; тел.: (0629)41-35-13

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №1792 від 20.05.2004

18. Taliban attack: Pakistan army retaliates, kills 57 militants [Electronic resource]. – Mode of access : <http://timesofindia.indiatimes.com/world/pakistan/Taliban-attack-Pakistan-army-retaliates-kills-57-militants/articleshow/45560179.cms>

19. The World's 10 Richest Terrorist Organizations [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.forbes.com/sites/forbesinternational/2014/12/12/the-worlds-10-richest-terrorist-organizations/>

Стаття надійшла до редакції 06.05.2015 р.

A. Kolomoiets

EFFORTS OF USA TO FIGHT TERRORISM IN SOUTH ASIA

The article concerned the problem of international terrorism which compounded more and more, and one of the main centers of which are located in South Asia. This global question sharply increased attention of the United States and activated all aspects of their foreign efforts towards the countries of Southeast Asia. United States, as is clear from recent events, seek to eliminate terrorist organizations and improve the economic situation of the countries for the non-proliferation of extremist sentiments.

Research contains an analysis of the legal framework US. The definitions of the concept «domestic terrorism» and «foreign terrorism» are given in the article by the US legislation. Foreign policy of George W. Bush and Barack Obama are analyzed, and the comparative analyses of their anti-terrorism strategy are given.

Pakistan is the main partner of the United States to combat terrorism in South Asia. In 2004, Pakistan was even named "one of the main allies," of the United States apart from NATO.

Also, rapprochement between US and India and reasons that caused it are reviewed. The article analyses the new terrorist organization «Islamic State of Iraq and the Levant», which quickly expands borders, and has threatening the region of South Asia, especially Pakistan and Afghanistan.

The future US actions in the fight against terrorism in South Asia are projected.

Key words: *US foreign policy, South Asia, terrorism, terrorist organizations, Pakistan, Afghanistan, India, ISIL.*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Зеленько Г.І., д.політ.н, проф., Булик М.В., к.політ.н, доц.*

УДК 32:311.3

В.М. Лебедюк

КОЕФІЦІЄНТИ ЗВ'ЯЗКУ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

У цій статті розглядається проблема застосування коефіцієнтів зв'язку, які мають велике значення у вивченні політичних і соціальних проблем, зокрема електоральної поведінки. Розкрито можливості використання коефіцієнтів зв'язку у дослідженнях електоральної поведінки та пояснено переваги застосування коефіцієнтів зв'язку на противагу статистично-описовим дослідженням. Автор звертає увагу на те, що розглянуті коефіцієнти зв'язку розширюють інструментарій аналізу, дозволяють політологам вирішувати більш складніші дослідницькі завдання, де описова статистика є недостатньою.

Ключові слова: коефіцієнти зв'язку, статистичні методи, електоральна поведінка, кількісні вимірювання.

Одним з найважливіших завдань політичної науки дати відповідь на запитання – чому так? Така постановка питання вимагає від дослідника вивчення причинно-наслідкових відношень між явищами, що дозволяє виявити чинники впливу на варіацію досліджуваних явищ і процесів. Причинно-наслідкова форма зв'язку проявляється через функціональну і статистичну взаємозалежність. Методи дослідження у політичній науці зосереджують свою увагу на природі та особливостях статистичних зв'язків.

Кожен метод дослідження призначений для вивчення конкретних дослідницьких питань. Розрізняють два загальних підходи до дослідження: кількісні та якісні. У статті ми звертаємо увагу на кількісному підході до політологічних досліджень. Кількісні дослідження – це процес збору даних, аналізу та інтерпретації результатів дослідження, тоді як якісні дослідження спрямовані на опис та пояснення даних [1, с. 20]. В українській політологічній практиці, часто, дослідження помилково сприймають за збір інформації чи документування фактів. Забуваючи, що дослідження це процес збору, аналізу та інтерпретації даних з метою зрозуміти явище. Абсолютна більшість досліджень з політології в Україні є описовими, нормативно орієнтованими та здебільшого псевдонауковими. Зарубіжна практика вказує на використання статистичного підходу та кількісних методів дослідження. Якщо дослідник застосовує кількісні методи це передбачає формулювання гіпотези, аналізу даних та використання математичних моделей. Таким чином, кількісні дослідження мають на меті встановити причинно-наслідкові зв'язки, використовуючи дедуктивний процес пізнання.

В Україні потреба дослідження електоральної поведінки почала набувати актуальності ще з перших виборчих кампаній [13, с. 30; 5]. Проблема власне електоральної поведінки займаються соціологи (Вишняк О. [3], Головаха Є. [4], Паніна Н. [9]) та політологи (Романюк А. [11], Черкашин К. [12], Зубченко О. [6], Кочубей Л. [7]). Аналіз публікацій з даної проблематики вказує на низку їхніх особливостей. На думку автора, їх можна поділити на нормативно-описові та статистично-описові. До перших належать публікації що аналізують категоріальний апарат, систему індикаторів та способів збору інформації. До другої категорії досліджень належать розвідки з динаміки основних показників описової статистики (% явки на вибори, частка голосів виборців). Винятком є робота Васильченко С., реалізована в межах проекту «Координація дій організацій громадянського суспільства під час виборчої кампанії 2004 року» (за фінансової підтримки Швейцарського агентства співробітництва та розвитку і Вестмінстерського фонду демократії) [2]. Цінністю роботи є систематизація та статистична обробка електоральних показників в Україні. Відсутність якісної статистичної обробки даних із застосуванням коефіцієнтів зв'язку спонукає до актуалізації застосування статистичних методів аналізу до результатів виборів та електоральної поведінки.

У статті автор намагається довести, що використання статистичних методів, зокрема коефіцієнтів зв'язку, більш евристично ніж описові дослідження електоральної поведінки за результатами соціологічних опитувань. Статистичні методи займають важливе місце в методології політичного аналізу. Вони дозволяють вирішувати значно складніші завдання, забезпечуючи дослідника відповідним якісним інструментарієм.

Метою дослідження є розглянути та проаналізувати застосування коефіцієнтів зв'язку у дослідженнях електоральної поведінки. Досягнення поставленої мети дослідження зумовлює виконання наступних завдань: розкрити можливості

використання коефіцієнтів зв'язку у дослідженнях електоральної поведінки; показати переваги застосування коефіцієнтів зв'язкуна противагу статистично-описовим дослідженням.

Кількісні методи в будь-якому дослідженні, зокрема у політологічному, можуть бути застосовані тільки після того, як спостережені дані будуть переведені на мову чисел. Тому перед початком застосування кількісних методів у політичній науці необхідно пройти процедуру вимірювання (Рис.1). Під згадуваною процедурою, ми розуміємо процес вимірювання досліджуваного явища, внаслідок якої виникає модель досліджуваних властивостей об'єкта. Таким чином встановлюється відповідність між властивостями об'єкта і властивостями приписаних їм чисел.

Рис. 1. Шкали за ступенем вимірювання

Найчастіше використовують шкали, які відрізняються за ступенем точності вимірювання – від «сильнішого» до «слабкішого». Таким чином, виділяють три типи шкал: номінальна, порядкова і метрична [10, с. 16]. Чим сильніший рівень вимірювання, тим більше арифметичних дій можна реалізувати і ширше застосувати статистичний апарат можливостей. Водночас, чим слабкіший рівень вимірювання, тим менш арифметичних операцій можна використати (Таблиця 1). А це в свою чергу впливає на інтерпретацію значень показників.

Номінальні змінні відображають тільки якісні ознаки досліджуваного поняття і дають найменш повну інформацію про поняття. Відповідно, числові значення за номінальною шкалою не відображають будь-яких властивостей поняття, а служать свого роду «ярликами» і використовуються виключно для зручності роботи з даними. Порядкова шкала має усі властивості номінальної шкали і передбачає що спостережене явище може бути порівняне в категоріях «більше» або «менше». Метрична шкала в свою чергу має усі властивості двох попередніх шкал і дозволяє визначити не тільки на скільки більше або менше один об'єкт від іншого, а й у скільки разів.

Таблиця 1

Типи шкал і статистичні міри зв'язку

Тип шкали	Номінальна	Порядкова	Інтервальна	Шкала відношень
Статистична міра зв'язку	Критерій Пірсона χ^2 , коефіцієнти Чупрова T , Крамера V , коефіцієнт C , коефіцієнт Гудмана S , коефіцієнти Юла Q та Y , коефіцієнт контингенції	Коефіцієнт Кендела τ , Гудмана γ та Сомерса d	Коефіцієнт парної кореляції r , коефіцієнт Спірмена ρ ,	Будь-які статистичні критерії

Залежно від типу шкали застосовуються відповідні методи статистичного аналізу (Таблиця 1). На жаль, про це досить часто забувають. Практично всі сучасні шкали в політології, соціології та й психології є номінальними або порядковими. Це в свою чергу обмежує застосування гіпотез і можливості інтерпретації результатів.

Кількісні дослідження отримали свою назву через спрямованість на здобуття інформації про велику кількість об'єктів аналізу. Такі дослідження призначені для вивчення об'єктивних, кількісно вимірюваних характеристик поведінки людей. Їх застосовують тоді, коли необхідні точні, статистично надійні дані. Кількісні методи дослідження є найбільш уживаними, оскільки їх використання дає змогу поширювати результати дослідження на всю сукупність і узагальнено говорити про досліджуване явище внаслідок охоплення загальних показників, наприклад, відповідей респондентів. Наступний виклад матеріалу передбачає базові знання читачем методів аналізу статистичних даних.

Для кількісної оцінки існування зв'язку між досліджуваними сукупностями випадкових величин використовується спеціальний статистичний показник – коефіцієнт кореляції Пірсона r (1.1):

$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \sum (y_i - \bar{y})^2}}, \quad (1.1)$$

де x_i і y_i – поточні значення одиниць обох сукупностей; \bar{x} і \bar{y} – їхні середні величини. Коефіцієнт r лежить в межах [-1; 1]. Чим ближче значення коефіцієнта до одиниці (неважливо, з яким знаком), тим з більшою ймовірністю можна стверджувати, що між двома змінними існує лінійний зв'язок. Якщо виявиться, що $r = 1$ (або -1), то має місце класичний випадок функціональної залежності (тобто реалізується ідеальний взаємозв'язок) [8, с. 68–69].

При аналізі двовимірної діаграми розсіювання можна виявити різні взаємозв'язки. Найпростішим варіантом є лінійна залежність, яка виражається в тому, що точки розміщуються випадковим чином вздовж прямої лінії тренду (Рис.2). І навпаки, у випадку відсутності взаємозв'язку, точки розташовані випадково, і при переміщенні зліва направо неможливо виявити який-небудь ухил (ні вгору, ні вниз).

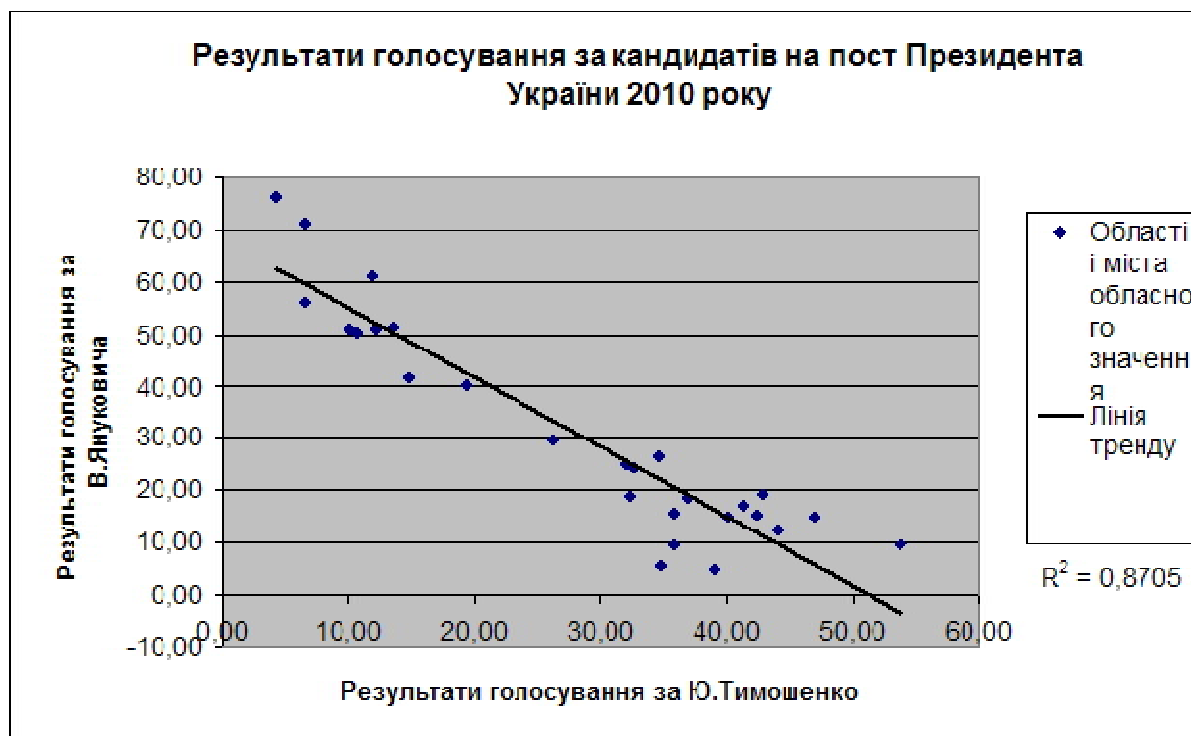

Рис.2. Взаємозалежність результатів голосування за кандидатів під час виборів Президента України 2010 року.

На рис.2 наведений приклад взаємозв'язку між двома змінними. Коефіцієнт кореляції Пірсона. Аналіз результатів вказує на те, що чим більший результат голосування за В.Януковича, тим менший результат голосування за Ю.Тимошенко під час виборів Президента України 2010 року. Коефіцієнт кореляції вказує, що напрям залежності між показниками протилежно направлений (тобто середнє значення змінної Y спадає зі зростанням значень показника X). Але досить часто високий показник кореляції між змінними може бути хибним [8, с. 67]. Тому варто детально розглянути питання його змістовності. Щоб якісно розкрити зміст зв'язку між досліджуваними змінними потрібно пояснити частку загальної варіації змінних та перевірити гіпотезу про взаємозв'язок, співставивши спостережене значення коефіцієнта кореляції із критичним значенням. Коефіцієнт детермінації (R Square) дорівнює 0,87, а це означає, що 87% загального варіювання результатів голосування за Ю.Тимошенко зумовлена результатами голосування за В.Януковича (решта 13% – іншими факторами, які в цьому випадку не було враховано).

Такі результати носять загальний характер і не претендують на статистичну точність, оскільки не дають гарантій на ймовірну достовірність. Тому в статистиці прийнято використовувати більш надійні критерії для оцінки щільності зв'язку і називаються вони критичними або табличними значеннями. Процедуру встановлення кореляційної залежності прийнято називати перевіркою гіпотези.

Для перевірки значущості коефіцієнта кореляції на заданому рівні значущості (найчастіше $\alpha = 0,05$) потрібно виявити чи справджується нерівність. В нашому випадку можна стверджувати, що між розглянутими змінними (сукупностями даних) існує значущий лінійний зв'язок, оскільки спостережуване значення більше за критичне (табличне). Тому можна стверджувати що з упевненістю 95% існує кореляційний зв'язок між двома наборами даних.

Проте досить часто буває так що потрібно встановити зв'язок між даними які не можна виразити через метричну шкалу. За таких умов досліднику потрібно застосовувати непараметричні статистичні методи. Вони дозволяють вимірювати щільність взаємозв'язку між якісними ознаками.

В основу непараметричних методів покладено принцип ранжування значень статистичного ряду. Кожній одиниці масиву присвоюється порядковий номер (ранг) в ряду, який буде впорядковано (проранговано) за рівнем ознаки. Найчастіше застосовують коефіцієнт кореляції рангів Спірмена (1.2). Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена показує зв'язок між показниками за формулою:

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum (x_i - y_i)^2}{n(n^2 - 1)}, \quad (1.2.)$$

де y_i – ранги, n – об'єм даних. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена має такі ж властивості, як і коефіцієнт кореляції Пірсона [10, с. 106–108].

Прорангуємо результати голосування за Ю.Тимошенко і В.Януковича у розрізі по регіонах за результатами виборів 2010 року. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Отож, взаємозв'язок між двома наборами даних сильний і обернений.

Щоб оцінити статистичну значущість розрахункового коефіцієнта рангової кореляції потрібно перевірити нерівність. Якщо ранговий кореляційний зв'язок між якісними ознаками не значущий то буде виконуватись нерівність. Тобто немає підстав відхиляти нульову гіпотезу про відсутність зв'язку. За таблицею критичних значень Стюдента знаходимо значення $t = 2,06$, яке за формулою критичних значень дорівнює. Оскільки виконується нерівність, то можна стверджувати, що з упевненістю 95% існує статистична залежність між результатами голосування за Ю.Тимошенко і В.Януковича на Президентських виборах 2010 року.

Вивчаючи електоральну поведінку перед дослідником часто постає проблема не стільки у встановленні залежності чи її відсутності між показниками, а у визначенні міри цієї залежності. Критерії, за якими перевіряють, узгоджуються чи ні статистичні дані з розглядуваними гіпотезами, називають критеріями узгодження. Одним з найбільш поширених критеріїв узгодження, за допомогою яких перевіряють гіпотезу про вид розподілу ймовірностей, є так званий критерій Пірсона χ^2 .

Критерій Пірсона χ^2 оцінює залежність між показниками x та y , відображаючи величину відхилення між очікуваними і спостережуваними частотами [8, с. 48]. Наприклад, розглянемо результати застосування критерію Пірсона χ^2 та перевіримо гіпотезу про відсутність залежності між показниками x (суб'єкт виборчого процесу) та y (стать виборця). Задача полягає в тому, щоб на основі вивчення статистичних даних підтвердити правильність висунутої гіпотези чи спростувати її (таблиця 2).

Таблиця 2

Залежність між статтю виборців і прихильністю до суб'єкта виборчого процесу

Суб'єкт виборчого процесу (X)	Стать виборця (Y)		Σ
	чол.	жін.	
Кандидат А	3,47	3,73	7,21
Кандидат В	2,61	2,80	5,40
Σ	6,08	6,53	12,61

В даному прикладі критерій Пірсона $\chi^2 = 12,61$. Щоб встановити наявність чи відсутність зв'язку, потрібно знайти критичне значення критерію Пірсона χ^2 . Важливе значення також має рівень значущості α , що є мірою впевненості в тому, що результат не є випадковим. Тобто результат репрезентативний для більш широкої вибірки. В статистиці використовуються три основні рівні значущості: $\alpha = 0,05$, $\alpha = 0,01$, $\alpha = 0,001$. Якщо встановлено статистичний зв'язок на рівні $\alpha = 0,05$, то це означає, що є не більше ніж 5% ймовірності того, що знайдений зв'язок має випадковий характер і не проявиться в генеральній сукупності. В політологічних дослідженнях, зазвичай, використовують рівень значущості на рівні $\alpha = 0,05$.

За таблицею критичних значень. Оскільки, то нульову гіпотезу про відсутність зв'язку відхиляємо на рівні значущості 0,05. Значення критерію попадає у критичну область, що є підставою відхилити нульову гіпотезу і прийняти альтернативну, яка є запереченням основної гіпотези H_0 (рис.3). Тобто ми з'ясували, що існує залежність між статтю виборця та його електоральними вподобаннями.

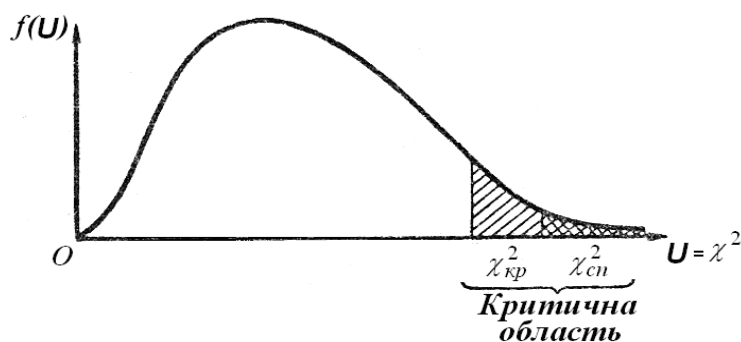

Рис.3. Перевірка гіпотези на надійність.

Щоб бути статистично значущим на певному рівні, χ^2 повинен перевищувати значення, указане в таблиці критичних значень для цього рівня значущості за відповідного ступеня вільності. У нашому прикладі здобутий результат значущий на рівні 0,05 ($12,61 > 3,84$), 0,01 ($12,61 > 6,63$), 0,001 ($12,61 > 10,83$). Отже, ми можемо бути впевнені щодо статистичної надійності результату. Існує не більше одного шансу з тисячі, що зв'язок між статтю виборця і підтримкою одного з кандидатів з'явиться винятково для однієї вивченої вибірки і не буде фіксуватися поза нею.

Однак ми ще не отримали прямої відповіді на питання про ступінь інтенсивності зв'язку між показниками. Це можна зробити, розрахувавши будь-який з наступних коефіцієнтів: Чупрова T , Крамера V , коефіцієнт контингенції Пірсона C , коефіцієнт Гудмана G , коефіцієнти Юла Q та Y , коефіцієнт контенгенції Φ , що дозволить

установити міру залежності між двома показниками [10, с. 134–140]. Наприклад, коефіцієнт контингенції Пірсона знаходиться в межах $[0; 1]$ та збільшується з посиленням зв'язку. У нашому прикладі коефіцієнт, що свідчить про помірний зв'язок між показниками «стать виборця» та його «електоральні вподобання».

Метою дослідника є пошук взаємозв'язку між досліджуваними явищами. Використовуючи статистичні методи нам потрібно показати не тільки наявність чи відсутність зв'язку між досліджуваними змінними, а й перевірити гіпотезу, що виявлені нами розбіжності у досліджуваних даних не обумовлені грою випадковостей, тобто відповідають генеральній сукупності [8, с. 47]. Тому існує загальне правило перевірки статистичних гіпотез. Якщо при заданому α виконується нерівність, то статистичні дані суперечать розглядуваній гіпотезі про вигляд розподілу ймовірностей, оскільки ймовірність досить мала, коли α близьке до 1, а події, ймовірності яких не перевищують значення α , вважаються практично неможливими [10, с. 200]. Імовірність того, що в цьому випадку буде відхилена правильна гіпотеза, дорівнює α . Якщо за статистичними даними виконується нерівність α , то немає підстав відхилити гіпотезу, оскільки статистичні дані не суперечать гіпотезі про те, що розподіл ймовірностей має такий вигляд, про який йдеться в розглядуваній гіпотезі.

Прийняття розглядуваної (нульової) гіпотези означає не стовідсоткову відсутність розбіжностей, а про незначні відмінності. Перевірка гіпотез необхідна для спростування чи підтвердження наукових теорій. Однак, відсутність фактів, що суперечать теорії, не означає що вона правильна. Наукові дослідження на основі перевірки гіпотез, а не опису статистичних даних отриманих з відповідей респондентів, можуть привести до пояснення нових закономірностей, які суперечать існуючим теоріям, а це спонукатиме до розробки нових теорій та пояснень існуючих явищ.

Коефіцієнти зв'язку займають важливе місце в методології політичного аналізу. Вони дозволяють вирішувати багато завдань, забезпечуючи науковця точними кількісними характеристиками різних властивостей досліджуваних об'єктів. Причому багато кількісних характеристик відображають приховані властивості і зв'язки, які неможливо виявити «неозброєним оком».

Статистичний аналіз отриманих за допомогою масового опитування даних, як і аналіз спостережень досліджуваного явища чи статистичних даних, включає кілька рівнів складності і можливостей отримання додаткової (прихованої) інформації. Тільки слабо підготовлені фахівці, що не прагнуть надати замовнику максимально повні та об'єктивні відомості про досліджуване явище, обмежуються описом даних у відсотках про одновимірні або двовимірні групування. Сучасні методи обробки даних в статистичних пакетах дозволяють отримати додаткові відомості про щільність, надійність та статистичну значущість отриманих результатів. Частотний розподіл відповідей респондентів всього лише фіксує загальний зріз на момент опитування, в той час як більш складні методи обробки інформації дозволяють відповісти на ключові питання, які не можуть не задавати собі дослідники: наскільки виявлені дані є стійкими і закономірними, наскільки застосовна до них процедура екстраполяції в часі?

Застосування статистичних методів обробки інформації у політичній науці відіграє важливу роль, а їх значення тільки зростає. Коефіцієнти зв'язку та регресійні моделі є корисним інструментом, який дослідник може використовувати для поліпшення якості дослідження. Разом з тим, вони допомагають збільшити точність та якість отриманих результатів.

Ми намагалися довести, що використання статистичних методів, зокрема коефіцієнтів кореляції, значно більш евристично ніж описові дослідження. Статистичні

методи займають важливе місце в методології політичного аналізу. Вони дозволяють вирішувати значно складніші завдання, забезпечуючи дослідника відповідним якісним інструментарієм. В перспективі ми плануємо розкрити можливості використання регресійних моделей у політологічних дослідженнях та показати переваги застосування логістичної (нелінійної) регресії для реалізації дослідницьких питань на основі якісних змінних.

Список використаної літератури

1. Ван Эвера С. Методическое руководство для студентов и аспирантов–политологов по подготовке диссертаций / С. Ван Эвера. – М. : Аспект Пресс, 2007. – 158 с.
2. Васильченко С. Електоральный портрет Украины [Электронный ресурс] / С. Васильченко. – Режим доступа : http://vasylchenko.ucoz.ru/_ld/0/1_akt.pdf.
3. Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорія, методи / О. Вишняк. – К. : Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 308 с.
4. Головаха Е. Социологическое знание: специфика, критерии научности и перспектива развития / Е. Головаха // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2004. – №1. – 5–14
5. Електоральні процеси України в регіональному вимірі: Буковина і Закарпаття / під ред. А. Круглашова і М. Токаря. – Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2014. – 552 с.
6. Зубченко О. С. Електоральна культура: поняття, сутність, структура / О. С. Зубченко // Грані. – 2005. – № 2. – С. 77–82.
7. Кочубей Л. Проблеми дослідження електорального простору / Л. Кочубей // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2. – С. 108–117.
8. Мамчич Т. Методичні рекомендації до лабораторних робіт з прикладної статистики. / Т. Мамчич. – Луцьк, 2009. – Ч. I : Комп'ютерна обробка даних в програмі Excel. - С. 8.
9. Паніна Н. Структура чинників політичного успіху як показник політичної спрямованості розвитку електоральної системи / Н. Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 4. – С.39–62.
10. Паніотто В.І. Статистичний аналіз соціологічних даних : моногр. / В. І. Паніотто, В. С. Максименко, Н. М. Харченко. – К. : КМ Академія, 2004. – 270 с.
11. Романюк А. Партії та електоральна політика / А. Романюк, Ю. Шведа. – Львів : ЦПД – «Астролябія», 2005. – 348 с.
12. Черкашин К. В. Електоральна поведінка населення незалежної України в регіональних зрізах : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / Кирилл Валерьевич Черкашин ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2005. – 19 с.
13. Четверик А. Методологія дослідження чинників політичної активності: українська специфіка / А. Четверик // Сучасна українська політика. – 2011. – Вип. 22. – С. 29–40.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2015 р.

V. Lebediuk

THE STUDY OF ELECTORAL BEHAVIOR: AN EMPIRICAL REVIEW

The article examines a problem of using the correlation coefficients that are important in learning the political and social issues, including electoral behavior. In this article author notes, that a choice of the scale measures is dependent on purpose of the research, testing of hypotheses and conclusions. The article describes how can degree of the scale increases its statistical tools. Therefore, the researcher provides some statistical data processing capabilities, that enable measurement scale by transforming the concept of variables. The

article reveals the possibility of using coupling coefficients in learning the electoral behavior and explaining the benefits of correlation coefficients opposed to statistically descriptive study. In this article author notes, that the correlation coefficients and regression model is a useful tool that the researcher can use to improve the quality of research. However, it helps us to increase the accuracy and quality of the results. The article argues, that correlation coefficients considered expanding tools of analysis, allow to political scientists to solve complex research tasks where descriptive statistics is insufficient.

Key words: *correlation coefficients, statistical methods, electoral behavior, quantitative measurements.*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Хижняк І.А., д.політ.н, проф.; Зеленько Г.І., д.політ.н, проф.*

УДК 323.22:352

М.О. Лендьел

СУБСИДАРНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ВИТОКИ ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Розглянуто теоретичні засади поняття субсидіарності у соціальній філософії католицизму, у працях Аристотеля, Альмузіуса та інших мислителів минулого. З'ясовано рамки застосування принципу субсидіарності у європейських країнах, його обґрунтування у політико-правовій практиці Європейського Союзу. Проаналізовано перспективи впровадження субсидіарності в Україні, враховуючи зміст проекту зміни Конституції, розгляд якого розпочався у Верховній Раді у липні 2015 року.

Ключові слова: *субсидіарність, католицизм, загальне благо, Європейський Союз, місцеве самоврядування, децентралізація.*

Упродовж останніх років серед вітчизняних політиків та науковців триває дискусія з приводу принципів та моделей соціального та політичного порядку, який би сприяв утвердженню демократичного ідеалу в Україні, і, водночас, би був органічним для традицій нашого суспільства. Мова йде, насамперед, про пошук компромісного значення між принципами централізації і децентралізації, індивідуальних та колективних інтересів, потреб окремих спільнот та суспільства загалом. Європейський Союз, узагальнивши соціальну практику деяких із своїх держав-членів та інших суспільств, філософські концепції, пропагує принцип субсидіарності як такий, що відповідає усім зазначеним вище вимогам. Вважаємо, що розгляд його концептуального підґрунтя та «першої реакції» на нього основних політичних сил в Україні є актуальним вже тому, що створить підстави для оцінки ймовірності його втілення у політичній практиці.

Термін «субсидіарність» у перекладі з латині (*subsidium*) означає «допомогу із запасних позицій», і має витоки у військовому лексиконі стародавніх римлян. Погодимося з висновком Т. Шахматової, що позитивне сприйняття політичними елітами держав Європейського Союзу принципу субсидіарності не в останню чергу пояснюється його довільним трактуванням, що є притаманним і для авторів, які досліджують пов'язану проблематику: частина з них розуміє субсидіарність як право держави передавати частину повноважень субнаціональним і місцевим властям, інші – як формування компетенції влади різного рівня «знизу вгору» [14, с. 126]. Водночас,

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ
ВИПУСК 12

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Редакційна колегія серії:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов
Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов
Відповідальний секретар – к.політ.н., доц. М. В. Трофименко

Засновник Маріупольський державний університет
87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а
тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)
Тираж 100 примірників. Замовлення №22.07

Видавець МФ ТОВ «Друкарня "Новий світ"»
87510, м. Маріуполь, Красномаякська, 2; тел.: (0629)41-35-13
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №1792 від 20.05.2004

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів
Редакція не несе відповідальності за авторський стиль статей